

i et saadant Omfang, at der er rigelig Grund til at ransage de i Lokalet truffne Personer, maa gøre det paa egen Risik, derfor ikke kan have Krav paa Erstatning.

Mere almindelige Ransagninger i et bestemt Kvarter af Byen kan godt foretages, naar de kun omfatter Rum, ikke Personer. jfr. Rpl. § 756, Stk. 1 c. Men om Ransagning af f. Eks. alle Personer paa en bestemt Strækning eller en stikprøvemæssig Ransagning af Personer indenfor et eller andet Omraade overhovedet kan finde Sted, synes efter Indholdet af Retsplejeloven tvivlsomt; § 756 b maa vel nærmest fortolkes saaledes, at man ikke hjemler saadan Ransagning. Men i hvert Fald kan, saaledes som Loven nu er formet, saadan Ransagning af Personer kun ske efter forudgaaende Retskendelse.

Nogle Bemærkninger om Domsbegrundelsen.

Af Professor, Dr. jur. Knud Illum.

I August 1943 læste en Skuespiller ved Navn Stripp, at Palladium var ved at indspille en Film, hvori der forekom en komisk Person med Navnet Stripp. Han protesterede over for Drejebogsforfatteren, der bl. a. udtalte, at man ikke var kommet saa langt med Filmen, at en Ændring ikke kunde foretages, og han vilde foretage det fornødne over for Instruktøren. Alligevel indspilledes Filmen som paatænkt under Anvendelse af Familienavnet Stripp. Skuespilleren forsøgte nu et Fogedforbud, men dette kunde ikke gennemføres, da han ikke kunde stille den lange Sikkerhed. Under en senere Retssag forlangte han Skadeserstatning kendt uberettiget til at anvende hans Familienavn i Filmen og forlangte Erstatning for den forgangne Tid.

Den i Sagen afsagte Dom i U. f. R. 1946.456 angaar et praktisk vigtigt Navnespørgsmaal, som er lidet afklaret i dansk Ret. Hvad der imidlertid interesserer mig mere end det foreliggende Tvivlsspørgsmaal, var den Maade, hvorpaa Dommerne saa paa et saadant Spørgsmaals Afgørelse. I Domspræmisserne hedder det:

Selv om det efter almindelige Retsgrundsætninger maa antages, at enhver maa være berettiget til at modsætte sig, og andre uden Hjemmel benytter hans Familienavn, findes det ikke i nærværende Tilfælde nødvendigt at afgøre, hvor langt en saadan Beskyttelsesret i og for sig rækker. Sagsøgeren havde nemlig, som anført, i sin Tid rettet Henvendelse til rette vedkommende om at undlade Benyttelsen af Sagsøgerens Familienavn. Da dette er tilstrækkeligt individualiseret, burde denne Henvendelse have været respekteret, i hvert Fald naar henses til den særlige Karakter af de Roller, som Skuespiller Arhoff udfører. De sagsøgte har til Forklaring paa, at dette ikke skete, henviset til, at Filmen i sin Tid af politiske Grunde ikke blev fuldført.

den blev først genoptaget i indeværende Aar, og i Mellemtiden var Sagsøgerens Henvendelse gaaet i Glemme. At de Sagsøgte saaledes ikke ved Filmens Fuldførelse bevidst har benyttet Sagsøgerens Familienavn paa en Maade, som Sagsøgeren ansaa for stridende mod sine Interesser i, at dette ikke blev benyttet som Titel i Filmen, kan imidlertid ikke medføre, at Sagsøgeren ikke stadig kan fastholde det af ham i sin Tid stillede Krav, hvorved bemærkes, at det maa antages, at der under Hensyn til det lange Tidsrum, hvori Filmen nu har været spillet, ikke vil paaføres de Sagsøgte noget direkte økonomisk Tab ved fremtidigt at undlade Anvendelsen af Sagsøgerens Familienavn.

Den citerede Passage er sprogligt ubehjælpelig; den første Sætning er nærmest selvmodsigende. En Ret til at modsætte sig Brugen af et bestemt Familienavn kan vel næppe være almindelig og dog begrænset til visse Tilfælde. Det er urigtigt at tale om, at Familienavnet Stripp er individualiseret. Individualiseret er et Navn, naar det ved Tilføjelsen af Fornavn eller Titel fremtræder som Betegnelse for en vis Person. I Virkeligheden menes det, at Navnet Stripp har fornødent Særpræg til at nyde Beskyttelse i den omhandlede Relation. Det, som imidlertid faar mig til at henlede Opmærksomheden paa Dommen, er, at Dommen er et typisk Eksempel paa juridisk Chancesejlads mellem konkrete Omstændigheder, som i Virkeligheden snart ved en Analyse viser sig at være uden væsentlig Betydning.

Der bestaar utvivlsomt en Interesses modsætning mellem Forfattere, Forlæggere, Teatre, Filmsselskaber etc., som i den fortællende Kunst har bestandig Brug for gode Familienavne. At opdigte Familienavne er som bekendt en vanskelig Sag, og Kunsten har i Almindelighed tilladt sig en vis Frihed med Brugen af andres Navne. Det kan imidlertid ogsaa for Bæreren af et Familienavn være ubehageligt at se Navnet anvendt selv paa opdigtede Personer. Særlig odiøst kan Navnebrugen virke, dersom Navnet er valgt med Hensigt for netop at fremkalde Associationer mellem Bæreren og den opdigtede Figur, i hvilket Tilfælde Retten til Anvendelsen af Navnet selv med væsentlige Forandringer i særlig Grad kan drages i Tvivl. Paa den ene Side staar saaledes Hensynet til den kunstneriske Frihed til at bruge egnede Navne, eventuelt til ogsaa at give den kunstneriske Fremstilling en vis personlig Adresse, paa den anden Side Hensynet til Navnets Fred.

I den foreliggende Sag skydes disse Hensyn ganske i Baggrunden til Fordel for Sagens konkrete Momenter. Først og fremmest lægges der Vægt paa den af Sagsøgeren fremsatte Protest. Dommerne arbejder altsaa med den Mulighed, at der maaske ikke vilde være noget at gøre for Hr. Stripp, hvis han først ved selv at gaa i Biografen erfarede, at hans Navn var brugt eller misbrugt. Man tænker sig da, at Filmsselskabet efter den fremsatte Protest maatte tage Telefonbogen for at finde et andet godt Navn til den paagældende Figur og haabe paa, at denne ikke fik Nys om Sagen, inden Indspilningen var saa vidt fremskreden, at

en Protest vilde være frugtesløs. I Virkeligheden kan man altid regne med, at en og anden kan føle sig frastødt af Brugen af hans Navn. Vil man beskytte Navnets Bærer, maa en konsekvent Betragtning derfor føre til en helt anden Løsning, nemlig den paa Forhaand at forlange Samtykke fra samtlige Navnets Bærere.

Ikke mindre Betænkelighed knytter der sig til Dommens Antydning af, at der skal gælde andre Regler for Brugen af Andenmands Familienavn til Betegnelse for en Person i det komiske Rollefag. Det samme maa da gælde for Figurer, som optræder som Skurken i Stykket, og maaske for mange andre Figurer, der mere eller mindre afviger fra de almenmenneskelige Idealier. Dette Hensyn bør sikkert bortset fra specielle Relationer være Navneretten fremmed. Det væsentlige bør i alle Tilfælde være Navnefreden. Langt mere end Røllens Karakter har dens Livskraft Betydning for Ulempen ved Brugen af Andenmands Navn. Er Rollen glemt i Morgen, er Skaden fra et Navnesynspunkt ringe.

Den virkelig store Letsindighed i Omgangen med de juridiske Ræsonnementer naas dog først i Dommens Bemærkning om, at et Forbud ikke tilføjer Selskabet direkte Skade, fordi Filmen allerede har været spillet saa længe, at Indtægterne maa antages at have dækket Selskabets Udgifter. Skal Bemærkningen ikke blot betragtes som et betydningsløst Ornament, maa Meningens være den, at Stripp ikke straks ved Filmens Fremkomst kunde have gennemført et Forbud. Selskabet havde — trods hans Henvendelse til Drejebogsforfatteren — været i en vis god Tro. Og ud fra Dommens Tankegang burde det da være slaaet fast, at Selskabet skulde have Lov til at fremvise Filmen i alle Landets Biografer, indtil et rimeligt økonomisk Resultat var naaet. At en Dom af dette Indhold aldrig vilde være afsagt, hvis Forbud var blevet nedlagt af Fogedretten og forfulgt ved Retten, behøver vist ikke nogen nærmere Forklaring.

De her fremsatte Udtalelser har ikke til Hensigt at forklejme de Dommere, som har virket i den omtalte Sag. Den samme Letsindighed i Argumentationen med den konkrete Sags Momenter finder man i mange andre Domme, særlig fra den nyere Tid. Den har sit Udspring i en sund Modstand mod ældre Tidens abstrakte Retsprincipper, som kunde være til Hinder for en Udvikling af nuancerede Retsregler tilpasset efter Situationens skiftende Behov. I sin Overdrivelse medfører en Hensyntagen til de konkrete Omstændigheder imidlertid Retsusikkerhed og i bedste Fald, at det bliver meget vanskeligt at vinde Oversigt over Retsreglerne paa et givet Omraade. Der kan derfor være Grund til at understrege Faren ved for at begrænse Dommens principielle Konsekvenser at paaberaabe sig Retsensyn, som vel umiddelbart kan synes at have Betydning, men som ved en nærmere Betragtning viser sig ikke at kunne være udslagsgivende.